

AD 26-5-95

Handicap hoeft seksualiteit niet in de weg te staan

Van onze mediaredactie
HILVERSUM - „In mijn fantasie komen geen mannen met een handicap voor,” zegt Yvon (30). „Ik haal mezelf daarmee ook naar beneden. Mensen zeiden wel eens tegen mij: mensen met een handicap passen niet in het romantische beeld. En ik schrok daarvan, maar in feite zeg ik precies hetzelfde.”

In *Aan hartstocht geen gebrek* - een documentaire over handicap, erotiek en lichaamsbeweging die Arnold Folkerts en Ada de Weyer maakten naar het gelijknamige fotoboek van Gon Buurman (foto's) en Karin Spaink (tekst) - legt Yvon - sinds haar geboorte blind en lijdend aan een onbekende progressieve spierziekte - kernachtig uit dat zij over seksualiteit eigenlijk net zo denkt als 'gewone mensen'.

Maar de praktijk is nogal eens wreed anders, want waar anderen soms met een simpele knipoog de inleidende schermutselingen kunnen aanvangen, is Yvon veroordeeld tot andere tactieken. „Ik kan geen verleidelijke blikken werpen,” zegt zij, „dus ik moet het op een andere manier doen. Ik probeer met iemand in gesprek te komen of te reageren op wat die man op dat moment zegt. En mijn tactiek is dan om heel gevatte opmerkin-

gen te maken.” In de documentaire - die de KRO-televisie in de reeks *Sporren* (vanavond: 22.50 uur, Nederland 1) op het scherm brengt om, zoals eindredacteur Ton Verlind het uitdrukt, er de aandacht op te vestigen dat gehandicapte mensen geen zielige mensen zijn - geeft Yvon een monter voorbeeld van hoe een blinde de aandacht van een potentiële partner zou kunnen trekken: „Ik vind het belangrijk om op te vallen,” zegt zij een extravagant hoedje passend. „Mijn lijfspreuk is ook: als ik tóch op moet vallen, dan maar goed. Ik hoop daar ook bepaalde mensen mee aan te trekken.” Daarnaast vindt zij het belangrijk 'goede maatjes met zichzelf' te zijn. Immers, als je niet weet wat je zelf prettig vindt, kun je dat onmogelijk aan een ander duidelijk maken. Jezelf verwennen beschouwt zij dan ook niet als een 'tweede keus bij gebrek aan een partner' maar veel meer als een 'blijk van waardering voor jezelf'.

In hun in opdracht van de Gehandicaptenraad gemaakte film geven Arnold Folkerts en Ada de Weyer op heldere, maar steeds discreet blijvende wijze een beeld van het seksuele leven van drie andere gehandicapten; de 31 jarige John, die sinds zijn geboorte spastisch is en aan astma lijdt (seksue-

le voorkeur: mannen); Frank (28), die als gevolg van groeistoornissen te korte ledematen heeft en zijn spastische echtgenote Jitty (27) met wie hij een kerngezonde dochter (Sachya, tien maanden) heeft.

John is voor zijn seksuele contacten vrijwel aangewezen op de bezoekers van het COC in Amsterdam, waar hij in zijn rolstoel vanuit zijn woonplaats Zandvoort nogal eens heen treint. Frank en Jitty zijn dolgelukkig met elkaar. Vooral als Frank Jitty uit haar rolstoel tilt en haar lekker heen en weer schudt en dingen met haar doet die zij zelf nu eenmaal niet kan: 'lekker swingen, lekker vastpakken, lekker zwieren, lekker de vrijheid en lekker geen rolstoel hebben'.

Evenals Yvon en John zijn Frank en Jitty zeer openhartig over hun seksuele relatie. Door de week hebben ze het door zijn werk meestal te druk, maar op zondag hebben ze alle tijd: „Lekker samen douchen,” zegt hij, „dat vind ik gewoon zalig. Gewoon van elkaar genieten.” Al is het volgens Jitty soms ook wel eens erg veel 'gedoe'. Maar: „Ik denk dat iedereen wel klaarkomt. Ik ook. Alleen ik wordt heel erg moe. Het is echt een inspanning, net of ik drie weken achter elkaar heb gewerkt.”

Reportage KRO over gehandicapten-sex

HILVERSUM (GPD) - Gehandicapten hebben ook verlangens en zin in seks. Zoals Jitty (27), spastisch, getrouwd met Frank en moeder van de drie maanden oude Sachya in de film bijna vertoontwaardigd zegt: „Ik denk dat iedereen wel klaarkomt. Dus ik ook.” Met de documentaire Aan Hartstocht geen Gebrek laat de KRO vanavond zien hoe vier mensen met verschillende handicaps en seksuele voorkeuren met hun verlangens omgaan.

De makers Arnold Folkerts en Ada van de Weijer kwamen op het idee om de film te maken na het zien van het gelijknamige fotoboek dat in 1991 verscheen. Dit boek van Karin Spaink trok destijds de aandacht omdat het aan-

toonde dat erotiek en liefde voor het lichaam niet alleen verbonden hoeven te zijn met de schoonheid van het ongeschonden lijf.

De film heeft dezelfde emancipatoire waarde. Terwijl de kijker met iets van gêne naar het badkamertafereeltje kijkt waarin de 31-jarige John, wiens stokjes-dunne benen op zakelijke wijze door zijn verzorger worden ingezeept, vertelt John trots dat hij zelf graag naar zijn ledematen kijkt. „Hoewel ik jaloers ben op mensen met gespierde benen.”

John houdt van mannen en voelt zich mooi als hij als vrouw verkleed, zittend in zijn rolstoel op de dansvloer van het COC swingt. Met seks is hij voorzichtig. „Als ze met me willen, dan is het

omdat ze hun kwakkie kwijt moeten. Op dat moment wordt je gebruikt als een pop.”

De natuurlijke manier waarop de hoofdrolspelers voor de camera bewegen, laat zien dat de filmmakers het vertrouwen van hun 'acteurs' gewonnen hebben. „We hebben maandenlang met ze opgetrokken”, verklaart Van de Weijer. De hoofdrolspelers zijn niet alleen ontspannen maar ook opvallend openhartig. Het onderwerp leent zich voor 'aapjeskijkrij' maar Folkerts en Van de Weijer weten goed de ethische grenzen en overschrijden die dan ook (soms net) niet.

In de film bedrijven Jitty en Frank voor het oog van de camera de liefde. Jitty vertelt dat als zij

geen zin heeft in Frank maar Frank wel in Jitty, hij er soms voor zorgt dat ze (nog) immobilier wordt door de rolstoel te blokeren.

„Of hij gaat een blokje om.” En Jitty zegt ook eigenlijk meestal wel te willen maar ze vindt het „zo'n gedoe.”

De blinde Yvonne laat zich in de film op haar gemak in een speciaalzaak voorlichten over een vibrator. Ze laat de dingen door haar handen gaan alsof ze op de zelfbedieningsafdeling van de supermarkt het fruit op rotte plekken controleert. Over vibrators zegt ze luchtig: „Die horen er gewoon bij als blijk van eigen waarde.” (Ned. 22.52 uur)

EROTIEK Seks met een handicap

Frank (28) heeft groeistoornissen aan de uiteinden van zijn ledematen. Jitty (27) is spastisch en afhankelijk van een rolstoel. Sinds een paar maanden hebben ze een kerngezonde dochter van drie maanden oud, Sachya. In de *Sporen*-documentaire *Aan hartstocht geen gebrek* (de titel is gekozen naar aanleiding van het gelijknamige boek van Karin Spaink) vertellen ze openhartig over hun lichamelijke handicaps en hoe ze seks en erotiek beleven. Jitty: 'Ik wil eerst stoeien met Frank, er moet van alles gebeuren voordat ik kan en wil. Voor mij is vrijen een heel gedoe, een legpuzzel. En als het een paar keer achter elkaar niet lukt, dan baalt Frank. Dan slaat ie de deur keihard achter zich dicht. Dan hoef ik hem bij voorbeeld niet te vragen mij om te draaien.'

De documentaire, gemaakt door Ada van de Weijer en John Folkerts in opdracht van de Gehandicaptenraad, laat zien hoe

gehandicapten, met seksuele verlangens zoals ieder ander, omgaan met hun lichaam. Zoals de visueel gehandicapte vrouw Yvon (30). Sinds haar geboorte is ze blind en lijdt ze aan een progressieve spierziekte. Ze zingt in een bandje, maar kan zich geen voorstelling maken hoe mensen haar zien.

Yvon: 'Volgens mij heb ik geen mimiek. En ik kan geen verleidelijke blikken werpen, natuurlijk. Maar ik heb mijn eigen tactiek: ik reageer heel direct, heel gevat op mensen en probeer zo de aandacht te trekken.' Lange tijd was Yvon onzeker over haar lichaam. 'Ik heb altijd afstand van mijn lichaam genomen, uit zelfbescherming. Ik dacht ook altijd dat ik een heel dikke buik had. Maar door te vergelijken met anderen, door bij voorbeeld te voelen aan de buik van iemand anders, ben ik mijn lichaam aan het ontdekken.' In een winkel laat Yvon zich voorlichten over de werking van

verschillende vibrators, omdat volgens haar 'het belangrijk is eerst zelf te leren wat ik op seksueel gebied wil. Dan kan ik het beter aan iemand anders uitleggen.'

Het is duidelijk dat de makers van de documentaire het vertrouwen van de geïnterviewden hebben gekregen. Er wordt gefilmd als Frank en Jitty samen onder de douche gaan en als ze zich opmaken voor een intieme avond samen. En ook de homo-seksuele John (31), die vanaf zijn geboorte spastisch is en astma heeft, geeft zich bloot. Indrukwekkend zijn de beelden van John die in zijn rolstoel uit zijn dak gaat op de dansvloer van een Amsterdamse disco. De scène later, als John wordt verwend door een jongen, is jammergenoeg wat al te duidelijk in elkaar gezet. (TS)

Sporen: Aan hartstocht geen gebrek, Nederland 1, 22:52-23:33 uur

V A R A

FOTO: PAUL ROMIJN

• Jitty en Frank genieten van elkaar.

Gehandicapten: Aan Hartstocht geen Gebrek

„Ze moeten alleen hun kwakkie kwijt”

Gehandicapten hebben ook verlangens en zin in seks. Zoals Jitty (27), spastisch, getrouwd met Frank en moeder van de drie maanden oude Sachya

in de film bijna verontwaardigd zegt: „Ik denk dat iedereen wel klaarkomt. Dus ik ook.” Met de documentaire Aan Hartstocht geen Gebrek laat de KRO vanavond zien hoe vier mensen met verschillende handicaps en seksuele voorkeuren met hun verlangens omgaan.

De makers Arnold Folkerts en Ada van de Wijer kwamen op het idee om de film te maken na het zien van het gelijknamige fotoboek, van Gon Buurman dat in 1991 verscheen. Dit boek, waarvoor Karin Spaank de teksten

aantoonde dat erotisch en liefde voor het lichaam niet alleen verbonden hoeven te zijn met de schoonheid van het ongeschonden lijf.

De film, die in opdracht van de Gehandicaptenraad werd gemaakt, heeft dezelfde emancipatoire waarde. Het bloot heeft een funtie. De kijker kan dan met iets van genre naar het badkamertafeleertje in de film kijken, hoofdrolspeler John (31) is allang de schaamte voorbij. Als zijn benen - zo dun als stokjes - op zakelijke wijze door zijn verzorger worden ingezeept, vertelt hij met trots naar zijn ledenmaten te kijken. „Hoewel ik jaloers ben op mensen met gespierde benen.”

John houdt van mannen en voelt zich mooi als hij als vrouw verkleed, zittend in zijn rolstoel op de dansvloer van het COC swingt. Met seks is hij voorzichtig. „Als ze me willen, dan is het omdat ze hun kwakkie kwijt moeten. Op dat moment word je gebruikt als een pop.”

bewegen, laat zien dat de filmmakers hun vertrouwen gewonnen hebben. „We hebben maandenlang met ze opgetrokken”, verklaart Van de Weijer. De hoofdrolspelers zijn niet alleen ontspannen maar ook opvallend openhartig. Het gevaar van het onderwerp is dat het afglijdt naar 'aapjeskijkerij'. Maar Folkerts en Weijer weten de ethische grenzen en overschrijden die dan ook (soms net) niet. In de film bedrijven Jitty en Frank voor het oog van de camera de liefde. Soms heeft Jitty geen zin in Frank maar Frank wel in Jitty. Jitty: „Dan gaat Frank maar een blokje om. Maar op zondagmorgen genieten we gewoon van elkaar.”

De blinde Yvonne laat zich in de film op haar gemak in een speciaalzaak voorlichten over een vibrator. Ze laat de dingen door haar handen gaan alsof ze op de zelfbedieningsafdeling van de supermarkt het fruit op rotte plekken controleert. Over het gebruik van vibrators zegt ze luchtig: „Die horen er gewoon bij, als blijk van

Twee zaken stonden voorop toen de documentaire *Aan hartstocht geen gebrek - over gehandicapten en seksualiteit* werd gemaakt. Allereerst moest de beeldvorming die mensen hebben (of niet hebben) van de verhouding minder-validen en erotiek, worden gewijzigd. Daarnaast moest de documentaire ook taboedoorbrekend zijn voor gehandicapten zelf. 'Er zijn gehandicapten - zelfs mensen van middelbare leeftijd - die niets weten over seks en seksualiteit,' vertelt projectleider namens de gehandicaptenraad Ellen Visser. 'En dat is heel schokkend om te horen.' De onwetendheid van minder validen wordt volgens Visser voor een deel veroorzaakt door de beeldvorming van anderen. 'Niet-gehandicapten beseffen niet dat mensen met een handicap net zo goed behoefte hebben aan lichamen contact, het wordt niet van ze gedacht. Gehandicapten worden daardoor belemmerd in hun gevoelswereld.' Opvallend is dat de gehandicapte personen die in de film opgevoerd worden heel open over seksualiteit en hun beleving daarvan praten. Die open-

'Ik denk dat iedereen wel klaarkomt, dus ik ook'

heid op zich is al taboedoorbrekend voor de valide medemens. Yvon is blind en heeft een progressieve spierziekte. Zij laat zich in de documentaire uitgebreid informeren over vibrators en het gebruik daarvan. 'Het is geen tweede keus bij gebrek aan een partner,' vindt Yvon. 'Het is meer een blijk van waardering voor jezelf.'

'Ik denk dat iedereen wel klaarkomt, dus ik ook,' zegt de spastische Jitty. 'Alleen mijn spieren reageren daar anders op. Het is voor mij een hele inspanning, net alsof ik drie weken achter elkaar gewerkt heb en niet gestopt ben of zo.'

'De personen in de documentaire zijn inderdaad vrij open over hun gevoelens en seksualiteitsbeleving, maar dat is toeval,' zegt Visser. 'We hebben veel mensen voor de documentaire benaderd. Iedereen wilde er eigenlijk aan meewerken, we moesten dus selecteren. Om verschillende verhalen te krijgen hebben we gelet op variatie in kenmerken, om ze zo maar te noemen, zoals huidskleur, seksuele voorkeur en woonsituatie. Op 'openheid' is niet geselecteerd. Onder gehandicapten heersen natuurlijk ook taboes, net zo als bij alle andere mensen.'

De documentaire, die vanavond te zien is bij de KRO, werd gemaakt naar aanleiding van de vele positieve reacties die de gehandicaptenraad ontving over het gelijknamige fotoboek over handicap, erotiek en lichaamsbeleving, van Gon Buurman met begeleidende tekst van schrijfster en MS-patiënt Karin Spaink.

En over het resultaat van zowel de film als het boek is de raad 'zeer tevreden'.

(karin willems)

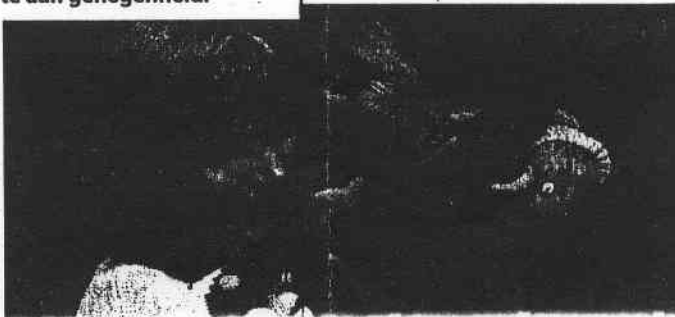
■ Ned 1, 22.52-23.33 uur

VPRO

035-1

SPOREN
Aan hartstocht geen gebrek

Ook mensen met een handicap hebben behoefte aan genegenheid.

22.52 Ned. 1 - Mensen met een handicap hebben ook behoefte aan seksualiteit, een gegeven dat nogal eens wordt genegeerd door hun omgeving. In de reeks 'Sporen' zendt de KRO vanavond de documentaire 'Aan hartstocht geen gebrek' uit, naar het gelijknamige boek van Karin Spaink. Lichamenlijk gehandicapten maken in deze film duidelijk hoe ze met hun lichaam omgaan, hoe ze er plezier aan beleven maar ook hoe ze er soms mee vechten. De documentaire, die door John Folkerts en Ada van de Weijer in opdracht van de ehandicaptenraad is gemaakt, geeft inzicht in de manier waarop mensen met een handicap of chronische ziekte omgaan met lichaamsbeleving en erotiek. De film wijkt af van de gangbare

gedachte dat gehandicapten uitsluitend een object van zorg of medelijden zijn.

John (31) is een van de hoofdpersonen in de documentaire. Sinds zijn geboorte is hij spastisch en heeft hij astma. Zijn seksuele voorkeur gaat uit naar mannen. In de film zegt hij: 'Af en toe ben ik jaloers op mensen met gespierde benen.'

Maar ja, ik hou van mijn benen. Ik raak ze graag aan, ondanks dat ze dun zijn. Als ik vrouwenkleding aan heb en mezelf opmaak, dan denk ik: ik zie er wel goed uit, het kan ermee door.' Ook Yvon, Frank en Jitty komen aan het woord. Yvon (30) is vanaf haar geboorte blind. Bovendien heeft ze een progressieve spierziekte. Ze zingt in een bandje. Voor haar is dat een manier om zich zonder schroom te manifesteren. Frank (28) heeft groeistoornissen aan de uiteinden van zijn ledematen. Zijn partner Jitty (27) is spastisch en zit in een rolstoel. Samen hebben ze een kerngezonde dochter van drie maanden oud. In de documentaire leggen zij uit hoe ze op een heel eigen manier omgaan met seksualiteit.

KRO

Video en brochure over gehandicapten en erotiek

De video 'Aan hartstocht geen gebrek' toont hoe mensen met een handicap met hun lichaam omgaan en er plezier aan beleven. Ze laten zien hoe ze hun lichaam ervaren, er soms mee vechten, maar er ook mee verleiden en ervan genieten. De documentaire is gemaakt door Arnold Folkerts en Ada van de Weijer (BOOZ-Audiovisueel), in opdracht van en in samenwerking met de Gehandicaptenraad.

De video wijkt, evenals het fotoboek met dezelfde titel dat in 1991 verscheen, af van de gangbare wijze waarop naar mensen met een handicap wordt gekeken: als object van zorg of mede-

lijden, stiekem of met schroom.

De documentaire geeft inzicht in de manier waarop mensen met een handicap of chronische ziekte omgaan met lichaamsbeleving en erotiek.

De Gehandicaptenraad geeft ook de brochure *Oh, zit dat zo*, opnieuw uit. Aanleiding is de aanhoudende vraag van jongeren met een handicap naar antwoorden op allerlei vragen rondom seksualiteit en hun handicap.

De brochure geeft op luchtige wijze antwoord op vragen over seksualiteit waar jongeren liever eerst over lezen dan over praten.

De onderwerpen zijn: seks in je een-tje of met zijn tweeën; seksualiteit en

normen; seks en een handicap; veranderingen in je lichaam en plezier beleven aan je lijf. Verder gaat de brochure in op: Hoe doe je dat nou?; hulpmiddelen; voorbehoedmiddelen en seksueel overdraagbare ziekten. Daarnaast vindt de jongere er praktische tips en verwijzingen naar brochures, boeken, instanties en andere adressen waar hij terecht kan voor informatie.

De brochure is voor vijf gulden verkrijgbaar bij de Stichting Informatievoorziening Gehandicapten in Utrecht, tel: 030-316416. In braille, grootletter of gesproken vorm is de brochure aan te vragen bij de CBB in Ermelo, tel: 03417-51014.

Min

WVC

Mensen die 'lekker doen wat ze lekker willen'

Door MARJON VAN ROYEN

Die film heeft schandaal gemaakt, nou en of", glunderde Mario Tommasini toen in 1979 zijn documentaire "Van liefde leeft men" in Italië uitkwam. Twee spastische jongens verstrengeld in diepe omhelzing. Een mongool die het lichaam betast van een stijve pop. Een transeksueel in de liefde met een verharde jongen. "Morbidie nieuwsgierigheid", was het verontwaardigde commentaar van de recensenten. "Een schokkende beelding van alle gehandicapten in onze samenleving".

Het was de tijd dat in heel Europa het protest opbloede tegen de gesloten inrichtingen. Tegen de eeuwenoude politiek van uitsluiting van iedereen die 'anders', 'gek' of 'gebrekig' was. "Gehandicapten die de móed hadden om in het openbaar te vertellen hoe zij hun liefde, hun terntheid en hun seksualiteit beleven. Dat was natuurlijk een flinke

knauw aan de hypocrisie en het moralisme van de weldenkenden", stelde Tommasini terveken.

De Nederlandse documentaire *Aan Hartstocht geen gebrek* lijkt nu, meer dan vijftien jaar later, dezelfde pretentie te hebben.

We zien Jitty (27, spastisch) in bed kroelen met haar vriend Frank (28, 'groeistoornissen'): "Ik hou niet van

TV • VOORAF

hoppa op bed, klaar komen en weg." We zien John (31, spastisch) terwijl hij liefdevol wordt gewassen onder de douche: "Ik houd van mijn benen. Ik raak ze graag aan, ondanks dat ze dun zijn." En ten slotte is er Yvon (30, blind) in een oogverblindend jurkje zingend voor publiek: "Het is heel spannend. Ik weet dat de mensen kijken en ik kan niet terugkijken."

Toch komt de documentaire niet verder dan de open deur dat 'ook gehandicapten mensen met seksuele behoeften zijn'. Shockeerde de film van Tommasini juist doordat hij de zogeheten 'normale' een spiegel voorhield. Deze film lijkt eerder te passen in de voyeuristische hype over onze televisienetwerken wordt uitgestrooid: Hebben we de sado's, de tippeleanters en de homo's nu in alle standen gehad? Dan de gehandicapten maar.

De ene suikerzoete scène na de andere. Jitty en Frank met hun drie maanden oude dochterje. Jitty en Frank vrijend onder de douche, of met kaarslicht dansend in de woonkamer. "Lekker uit de rolstoel heen en weer geschud worden. Dingen die ik normaal niet kan. Lekker swingen, lekker zwieren, lekker de vrijeheid." We zien Yvon in playboy-magazine-achtige beelden een jongen met één arm betasten. "Ik vind het wel mooi die boyes. Maar in

mijn fantasieën over mannen komen geen gehandicapten voor." Aandoenlijk is de sloscene waarin Frank gehuld in een Michael Jackson-outfit door een half naakte man de trap wordt opgedragen. Uitgestrekt liggen ze op een hemelbed. "Kom lekker bij me en dan zijn wij samen", haapt John met zijn sigarettepijpje tussen de vingers geklemd.

Toch is het tekenend dat in de hele film geen greinje humor voorkomt. Geen schuwe opmerking, geen grameige zelfspot. Iets wat men toch lekker doen wat ze lekker willen, zoals de makers ons steeds zwaarwichtig beideren. "Het is belangrijk om goede maatjes met jezelf te zijn", zegt Yvon terwijl ze in een Amsterdamse seksshop wat dildo's uitprobeert. Inderdaad.

Aan hartstocht geen gebrek, Ned. 1, 22.52-23.33u.

Aan hartstocht geen gebrek
26-5-95 KRO Ned. I